

XVI Kongres Gmin Wiejskich Serock 2015

Szanowni Państwo, Parlamentarzyści, członkowie Rządu Rzeczypospolitej, instytucji centralnych, samorządów, skarbnicy gmin, radni obecni na naszym zgromadzeniu, koleżanki i koledzy wójtowie i burmistrzowie!

Witam na XVI Kongresie Gmin Wiejskich. Dziękuję, że tak licznie przybyliście na nasze samorządowe zgromadzenie. Może nie tak licznie jak przybywali na zgromadzenie Związku Gmin Wiejskich wójtowie w czasach drugiej Rzeczypospolitej, którzy ze wszystkich stron odrodzonej wówczas ojczyzny ciągnęli furmankami, bryczkami i koleją, ale przecież jednak na tyle licznie, że i obecnie nie ma zgromadzenia gmin wiejskich liczniejszego, niż nasze.

Gromadziliśmy się zawsze wtedy, gdy nasze lokalne, wiejskie sprawy, sprawy mieszkańców naszych gmin potrzebowały wspólnego omówienia. Tak było w czasach drugiej Rzeczypospolitej, skąd wywodzimy swoją związkową historię, tak jest i obecnie. Pierwszy Kongres Gmin Wiejskich w 25-leciu minionym odbył się w sierpniu roku 2000, a dotyczył, nomen omen, oświaty, która i dziś jest w centrum naszych zmartwień i kłopotów.

Powtórzyliśmy już wiele razy, że reforma samorządowa to naprawdę udane dzieło odrodzonej po latach niepełnej suwerenności Rzeczypospolitej. Twórcom ustawy samorządowej udało się stworzyć warunki do wyzwolenia ogromnej społecznej energii. Kto pamięta, ten wie, kto nie pamięta, niech uwierzy uczestnikom tamtych zdarzeń. To naprawdę jedyne w swoim rodzaju doświadczenie pokoleniowe. Jest uczestników tamtych zdarzeń coraz mniej, zwłaszcza w czynnej samorządowej służbie. Związek Gmin Wiejskich docenia ich doświadczenie, niemałe zasługi i stara się z pełnym przekonaniem przedstawiać wielokadencyjność wójtów i burmistrzów jako ogromną wartość polskiego samorządu, autentyczną emanację wolności i demokracji lokalnej.

Czas biegnie, zmienia się rzeczywistość wokół nas. Mamy już za sobą lata funkcjonowania w Unii Europejskiej, inwestycje duże i małe z wykorzystaniem pieniędzy swoich i europejskich, przed samorządami gmin wiejskich i miejsko-wiejskich nowe wyzwania. Skupiamy się na konkretach. Jak i za ile – to najczęstsze pytania na samorządowych spotkaniach. Dobre prawo i pieniądze adekwatne do przekazanych zadań, oto cała tajemnica sprawnie funkcjonujących wspólnot lokalnych i państwa jako całości. Tylko tyle i aż tyle. Dzięki temu ojczyzna może być naprawdę czymś więcej niż kamiennym wzniesieniem.

Temu celowi służy działalność Związku Gmin Wiejskich RP. Jesteśmy po wielu dyskusjach i ustaleniach. Przygotowaliśmy stanowiska w najbardziej aktualnych sprawach, dotyczących samorządów, w szczególności wiejskich i miejsko-wiejskich.

Popieramy w całości postulat powołania Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Samorządu Terytorialnego. Czas na całościowy przegląd obowiązującego prawa regulującego funkcjonowanie samorządu terytorialnego oraz zapewnienie spójności systemu prawa samorządowego w trakcie kolejnych zmian ustawowych.

W sprawie finansów publicznych oczekujemy, między innymi:

- systemowej weryfikacji ustawy o dochodach jest tak, aby stworzyć skuteczne mechanizmy wyrównywania szans rozwojowych gmin słabszych ekonomicznie oraz wyrównywania poziomu życia na wsi i w mieście
- systemu rekompensat dla gmin, których rzeczywisty udział w redystrybucji dochodów z PIT i CIT będzie zmniejszony poprzez centralny system ulg, zwolnień i łagodzenia poziomu fiskalizmu podatkowego
- opracowania jednolitych standardów usług publicznych, socjalnych, oświatowych które, jako minimum świadczeń winno być finansowane z budżetu państwa, niezależnie od zamożności gminy
- wprowadzenia subwencji ekologicznej
- kontynuacji prac nad zmianą mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego dochodów gmin

Postulujemy także, aby ulgi w podatkach i opłatach lokalnych, udzielane poszkodowanym, były rekompensowane budżetom samorządowym przez budżet państwa. Wnioskujemy o zmiany systemowe, w wyniku których gmina nie będzie tak jak dotychczas, tracić podwójnie, w wyniku udzielonej ulgi i obniżenia subwencji wyrównawczej.

Rozwój obszarów wiejskich to nie tylko polityka rolna. Czas dostrzec fundamentalną różnicę pomiędzy nakładami na gospodarkę rolną i rolno-spożywczą a potrzebami obszarów wiejskich w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, dróg i dostępu do szeroko rozumianych usług publicznych. Niedostateczny dostęp gmin wiejskich do środków wsparcia na infrastrukturę i usługi publiczne pogłębia dysproporcje i przyczynia się do wyludniania wsi.

Nie podjęto dotychczas prac nad budową krajowej polityki wiejskiej. Dokument ten powinien powstać równoległe z tworzoną krajową polityką miejską. Oba dokumenty powinny tworzyć podstawy spójnej polityki rozwoju kraju.

Stanowczo zwracamy uwagę na niedofinansowanie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej wykonywanych przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie. Obecnie w wielu samorządach wiejskich niedoszacowanie sięga ponad 50%. Niektóre gminy wiejskie na rok bieżący otrzymały 25-35 tys. Złoty. To nie wystarcza nawet na jeden etat pracownika z wymaganymi kwalifikacjami, o kosztach stanowiska pracy nie wspominając. Ponieważ sprawa dotyczy codziennej obsługi naszych mieszkańców, domagamy się zapewnienia stałej kwoty dotacji dla każdej z małych gmin wiejskich w wysokości kosztów średniego wynagrodzenia etatu pracownika administracji publicznej jako wydatek stały zadań zleconych wynikający z gotowości urzędu do świadczenia usług z zakresu administracji rządowej.

Zadania oświatowe to zwykle połowa budżetu wiejskiej gminy. Bywa, że więcej niż połowa. Społeczności lokalne od początku istnienia odrodzonego samorządu podjęły wysiłek polepszenia warunków nauki i wychowania młodego pokolenia. Przypominam często, że w roku 1996, gdy zobowiązano gminy do prowadzenia szkół podstawowych, 25% już to zadanie prowadziło. Nieustanny dialog, często spór z kolejnymi rządami Rzeczypospolitej nieczęsto przynosił pożądany rezultat. Faktem jest, że utrzymaliśmy wagę wiejską na ucznia w algorytmie naliczającym część

oświatową subwencji ogólnej dla gmin wiejskich, obroniliśmy istnienie rezerwy „0,4” subwencji na wydatki niepowtarzalne. Niestety. Nie doczekaliśmy się standaryzacji zadań edukacyjnych, a gotowy, wynegocjowany projekt nowelizacji Karty Nauczyciela leży w rządowych szufladach. A przecież oczekiwaliśmy stosunkowo niewiele, np.

- podwyższenia pensum dydaktycznego do co najmniej 20 godzin (to dużo mniej niż w innych krajach europejskich), likwidacji dodatku wiejskiego i mieszkaniowego, uzależnienia awansu zawodowego od rzeczywistych osiągnięć zawodowych, ograniczenie zasad korzystania z urlopów dla poratowania zdrowia i zmianę płatnika- ZUS, uregulowanie wymiaru urlopu nauczycieli i dyrektorów szkół, uzależnienie wysokości wynagrodzeń od jakości pracy.

Opieka przedszkolna zawsze była zadaniem własnym samorządów, ale w obecnym wymiarze prowadzenie tego zadania musi być wsparte subwencją przedszkolną.

Jeśli nie dojdzie w najbliższym czasie do nowelizacji Karty Nauczyciela, będziemy domagać się przejścia wypłaty PENSJI NAUCZYCIELSKICH BEZPOŚREDNIO Z BUDŻETU PAŃSTWA.

Będziemy wracać do tych tematów. Obecnie za najbardziej rażące uważamy pogwałcenie w ustawie oświatowej na rok 2015 zasady subwencjonowania zadań oświatowych. Jest wiele sposobów, by wesprzeć proces kształcenia uczniów niepełnosprawnych. Obowiązek rozliczania subwencji na ucznia niepełnosprawnego de facto jak dotacji to pomysł niesłychany, zresztą niewykonalny. Z niemałą ciekawością oczekujemy wyników kontroli takich rozliczeń i rozstrzygnięć odwoławczych.

Przy wszystkich korzyściach wynikających z istnienia szkolnictwa niepublicznego, także przedszkoli niepublicznych zauważyć trzeba niedoskonałości prawa oświatowego, dotyczącego przekazywania dotacji tym placówkom przez samorządy. Z pewnością jest tam zbyt duże pole do nadużyć lub co najmniej nieracjonalnego wydatkowania pieniędzy podatników.

Ogromnym zagrożeniem dla gmin wiejskich jest projekt ustawy o zmianie ustawy Prawo wodne. Projekt przewiduje przeniesienie wielu obowiązków wykonywanych dotychczas przez starostów i właścicieli urzędzeń melioracyjnych na gminy. Koszty tego zadania, wynikające z opłakanego stanu urzędzeń melioracyjnych w Polsce wyceniono na ok. 64 mld złotych. Tę niewyobrażalną dla gmin wiejskich kwotę będą one musiały wydać na realizację tylko jednego nowego zadania. Te pieniądze, wg projektu, mają pozyskać od swoich mieszkańców!

Wymieniłem tylko kilka zagrożeń i problemów, z którymi aktualnie się borykamy. Szczegóły odnajdziecie w projektach stanowisk oraz w wykazie aktualnych aktywności Związku Gmin Wiejskich RP w zakresie prawodawstwa. Znajdziecie tam dwadzieścia trzy projekty aktów prawnych, którymi ZGW RP zajmował się w sposób ciągły i sześć projektów, które na bieżąco śledzimy. W pracach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego i jej zespołów uczestniczymy w opiniowaniu kilkudziesięciu projektów aktów prawnych miesięcznie. Członkowie Zarządu uczestniczą w pracach komitetów monitorujących oraz zespołach problemowych KWRzIST. Przewodniczący, zastępcy, sekretarze generalni i dyrektor biura uczestniczą w konferencjach ogólnopolskich i regionalnych, biuro Związku opracowuje analizy przydatne w pracy Związku i gmin członkowskich.

Kontynuujemy aktywność w Komitecie Regionów UE w Brukseli. Obecnie członkami CoR są Jerzy Zająkała i Marek Olszewski, zastępcami Mirosław Lech i Andrzej Buras.

Niezwykle cenimy działalność regionalnych związków gmin. Zależy nam na nawiązaniu z nimi kontaktów i wzajemnym wspieraniu działań dla dobra samorządu wiejskiego, ale nie mogą one zastąpić związku ogólnopolskiego. Znaczenie Związku Gmin Wiejskich RP zależy nie tylko od aktywności jego przewodniczącego, członków zarządu i pracowników biura. Zależy przede wszystkim od liczebności Związku, od jego reprezentatywności Zapraszam. Wstępujcie do naszego Związku. Nasze hasło „nic o nas bez nas” niechże będzie także waszym hasłem.

Koleżanki i Koledzy Wójtowie i Burmistrzowie, Szanowni Państwo!

Nasz XVI Kongres Gmin Wiejskich odbywamy w czasie szczególnym. Niebawem wybory parlamentarne. Wybierać będziemy tych, którzy stanowiąc będą prawo. Związek Gmin Wiejskich RP z uwagą wsłuchuje się w wypowiedzi polityków. Nowo wybrani stanowiąc będą prawo czyli narzędzia, którymi codziennie się posługujemy. Życzymy powodzenia najlepszym, tym którzy mają spójną wizję rozwoju ojczyzny, dobre pomysły i umiejętność przekuwania słów w czyny.

Związek Gmin Wiejskich RP rozpoczął nową kadencję przed siedmioma miesiącami. Rozdzieliliśmy zadania, zakresy odpowiedzialności, wzmocniliśmy zespół etatowy. Zbyt wcześnie na oceny. Wiele pracy przed nami. Korzystając jednak z tej szczególnej okazji dziękuję za wszystkie gesty i działania wspierające zarząd związku, nasze wspólne prace.

Łączmy siły. My wójtowie, burmistrzowie, skarbnicy, radni gmin wiejskich dobrze wiemy, że za nas nikt naszej pracy nie wykona. Jesteśmy najbliżej codziennego życia mieszkańców naszych gmin. Czujemy się odpowiedzialni za zadania swoje i nie swoje. Dlatego nie możemy pozwolić, by nas nieustannie zbywano z naszymi słusznymi wnioskami, by odsyłano nas „na później”, opędzano się od nas albo wręcz łajano. Koleżanki i koledzy, czas to wreszcie powiedzieć i wyciągnąć z tego najdalej idące wnioski.

Marek Olszewski